

สืบสาน
พระราชนิพนธ์

พระไพศาล วิสาโท

คำปรารภ

การเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศไทย เพราะทรงเป็นสคมภ์หลักของแผ่นดิน และทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของพสกนิกรในชาติมาช้านาน แต่แม้พระองค์เสด็จสู่สวรรคาลัยไปแล้ว น้ำพระทัยและคุณงามความดีของพระองค์ก็ยังประทับแน่นในใจของพสกนิกรทั้งหลาย เมื่อใดที่เราระลึกถึงน้ำพระทัยและคุณงามความดีของพระองค์ ก็ขอให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำมาดีและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อประเทศชาติด้วยความวิริยะอุตสาหะ แม้มีอุปสรรคมากมายเพียงใดก็ตาม ให้สมกับเป็นพสกนิกรที่ดีของพระองค์

หนังสือเล่มเล็กนี้ มีที่มาจากการแสดงธรรมของข้าพเจ้า ในวาระครบสองปีแห่งการเสด็จสวรรคตของพระองค์

เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ วัดป่าสุคะโต ต่อมาคุณหมอ
อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ แห่งชมรมกัลยาณธรรม เห็นว่าคำ
บรรยายดังกล่าวมีประโยชน์ น่าเผยแพร่แก่สาธารณชน
วงกว้าง จึงขออนุญาตพิมพ์เป็นหนังสือ โดยเปลี่ยนชื่อ
คำบรรยายจาก "คุณค่าและความหมายของวันสวรรคต" เป็น
"สืบสานพระราชปณิธาน" เพื่อแจกเป็นธรรมทานในโอกาส
ขึ้นปีใหม่ ข้าพเจ้ายินดีอนุญาต และขออนุมทนาในกุศล
จริยาดังกล่าว

หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะมีส่วนส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิด
แรงบันดาลใจในการสืบสานพระราชปณิธาน เพื่อเป็นพลัง
อันยิ่งใหญ่ของแผ่นดินและนำมาซึ่งประโยชน์สุขแห่งมหาชน
ชาวสยาม ดังที่ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นแบบอย่างตลอด
พระชนม์ชีพของพระองค์

พ.ศ. ๒๕๖๑ ๕/๑๖

๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

คำนำ

ชมรมกัลยาณธรรม

สองปีเศษผ่านไปกับวันมหาวิปโยคแห่งแผ่นดินสยามประเทศและปวงชนชาวไทย เมื่อวันแห่งการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้มาถึง ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘ เป็นความจริงที่กระแทกบีบคั้นทุกดวงใจของเรา ให้รู้สึกเหมือนแผ่นดินแผ่นดินฟ้าจะถล่ม ทุกจิตวิญญาณถูกกระซกให้สูญสลายไปอย่างทารุณโหดร้าย เสียงระงมร่ำไห้และสายธารแห่งน้ำตาท่วมท้นผืนแผ่นดินไทย สู่ถึงความเทอคทูนอาลัยในพระมหากษัตริย์คุณ ของพระผู้เป็นคุณมิ่งขวัญแห่งชีวิตของลูกหลานไทยทุกคน

ผู้ที่มีสติ ต่างช่วยปลุกปลอบกำลังใจของพวกเรา คุณมีอกันให้ลุกขึ้นมาทำความดี เพื่อบูชาพระมหากษัตริย์คุณของพระมหาราชชา พ่อหลวงรัชกาลที่ ๘ เราต่างให้กำลังใจกันว่าไม่ว่าวันเวลาจะผ่านไปเท่าไร และสรรพสิ่งจะต้องแปรเปลี่ยน

แตกสลายไปตามธรรมชาติอย่างไร พระนวมินทร์มหาราชา จะยังทรงสถิตย์อยู่คู่ผืนแผ่นดินไทย และในใจของปวงพสกนิกร ตลอดไป สมพระนาม "ภูมิพล" ของพระองค์ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และพระราชกรณียกิจ ที่ทรงบำเพ็ญไว้ต่อเนื่องยาวนาน ตลอดกว่า ๗๐ ปี แห่งการครองราชย์ แม้พระวรกาย และพระสุรเสียง ตลอดจนพระเสโท จักไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ด้วยสายตาท่ออีกต่อไป แล้ว แต่พวกเรานั้นรู้ว่า พระองค์ยังทรงทอดสายพระเนตรและรอยแย้มพระโอษฐ์ที่เปี่ยมพระเมตตาตกลงมาจากบนฟ้าด้วยความห่วงใยลูๆ ไทยทุกคน สิ่งนี้จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

พวกเราต่างเทอดทูนในความจงรักภักดี และความตระหนักรู้ กตัญญู เห็นคุณค่าในความเสียสละเหนื่อยยากตรากตรำ ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของพระองค์นี้ เป็นสัญญาณใจที่จะช่วยกันสืบสานพระราชปณิธานของพระมหाराชาผู้ทรงธรรม ทุกความดีที่เราทำได้ ด้วยกายกรรม วชิรกรรม มโนกรรม ทุกหยาดเหงื่อแรงกายแรงใจที่เราจะสละอุทิศตราบจนถึงลมหายใจสุดท้าย เพื่อการพัฒนาตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม จากคนใกล้ ไปถึงคนไกล โดยมีแบบอย่างแห่งพระราชผู้ทรงทศพิธราชธรรม เป็นแบบอย่าง และพวกเราทุกคนจะน้อมถวาย

ทุกความดีและบุญกุศล เพื่อบูชาพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์
ด้วยเศียรเกล้า

สองปีเศษแห่งการเสด็จสวรรคตผ่านไป พวกเรามาลอง
ทบทวนสัญญาในใจ ที่เราให้สัญญากับฟ้า ว่าเราจะทำความดี
เราจะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนา ทั้งภายในและภายนอก
ในมิติต่างๆ เราได้ทำตามสัญญาบ้างหรือเปล่า หรือว่า เรามี
เรื่องอื่นใหม่ๆ ที่น่าสนใจกว่า จึงลืมสัญญานั้นไปแล้ว

ในวันแห่งการรำลึกถึงเหตุการณ์มหาวิปโยค วันแห่งการ
สูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของผืนแผ่นดินไทย เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม
๒๕๖๑ ครบวาระ ๒ ปี แห่งการเสด็จสวรรคตของพระบาท-
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ท่านพระอาจารย์
ไพศาล วิสาโล ได้แสดงธรรมในวาระสำคัญนี้ เพื่ออธิบาย
ขยายความ คุณค่าและความหมายแห่งการเสด็จสวรรคตของ
พ่อหลวงรัชกาลที่ ๙ อย่างน่าประทับใจยิ่ง ทั้งเป็นประจักษ์เสียง
แทนจากฟ้า เพื่อทวงถามถึงใจทุกคน ที่ได้ถวายความจงรักภักดี
และน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ท่านอย่าง
ล้นเกล้าล้นกระหม่อม ว่าทุกถ้อยคำ ทุกสัจจวาจา แห่งการ

อธิษฐานจิต เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพ่อหลวงในดวงใจ
นั้น มีใครได้ทำตามนั้นจริงจังบ้าง และทุกวันนี้ ยังทำตามที่ได้
ถวายสัตย์ไว้กับพระองค์ท่านหรือเปล่า

ท่านพระอาจารย์ใช้ภาษาง่ายๆ มีตัวอย่างชัดเจน เป็น
ขั้นตอน ชี้ให้เห็นถึงสังขารแห่งความพลัดพรากที่เราทุกคนต้อง
ประสบ ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ต้องการ ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว
ไม่ว่าจะเป็นผู้ทรงคุณบุญบารมีเหนือฟ้าเหนือแผ่นดิน หรือท่าน
จะเป็นศูนย์รวมดวงใจไทยทั้งชาติ หรือ เราจะรักท่านมากแค่ไหน
คนนั้นจะเป็นคนดีมากแค่ไหน รวมถึงตัวเราเองด้วย สักวันหนึ่ง
ความตายจะมาพรากทุกสิ่งไป โดยไม่มีใครต่อรองได้ เรามีมรณสติ
เตือนใจไว้บ้างหรือเปล่า

เราต่างเคยได้ยินกันมามากแล้วว่า พระมหากษัตริย์ไทย
ทุกพระองค์ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม ทรงมีทศพิธราชธรรม
เป็นหลักในการปกครอง ยิ่งกว่านั้น พ่อหลวง รัชกาลที่ ๕ ทรง
ตราครุฑพระวรกาย เสียสละความสุขสบายส่วนพระองค์ตลอด
พระชนมชีพ เพื่อทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจโดยทรงต้องการ
เห็นความผาสุก ความสะดวกสบายของปวงพสกนิกรชาวไทย

จนพูดได้ว่า ไม่มีทุกตารางเมตรใดในผืนแผ่นดิน แผ่นน้ำ และ แผ่นฟ้าของอาณาเขตประเทศไทยนี้ ที่พระองค์ไม่เคยเสด็จไป โปรด ไปช่วยเหลือ ไปดูแล พสกนิกรที่รักของพระองค์ ทรงเป็น แบบอย่างของพระมหากษัตริย์ที่ทรงบำเพ็ญทศพิธราชธรรมอย่าง อุดมสมบูรณ์ยิ่ง

แต่เราคงไม่เคยได้ยินว่า พวกเราเองก็สามารถนำทศพิศ- ราชธรรมมาปฏิบัติได้เช่นกัน แม้เป็นเพียงประชาชนคนธรรมดา เพราะเราต่างก็มีจิตตนคร ที่ต้องปกครองและดูแล ให้มันคง งามงาม เจริญด้วยธรรมเช่นกัน การที่ท่านพระอาจารย์เมตตา นำหลักธรรมแห่งทศพิศราชธรรมมาอธิบายขยายให้เป็นรูปธรรม ที่เราสามารถจับต้องได้นั้น ทำให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของลูกหลานไทยที่ตั้งใจสืบสานพระราชปณิธาน มีความ เป็นไปได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ไม่สับสน งุนงงต่อไปว่า จะ ทำอะไร อย่างไร ได้มากน้อยแค่ไหน ที่จะถูกต้องตามแนวธรรม และพระราชปณิธานของพระองค์

นอกจากนี้ ท่านพระอาจารย์ยังเมตตาอธิบายถึงแง่มุม ต่างๆ ในการทำความดี ให้เราได้ฉุกละเอิบ ถึงความรู้สึกแบ่งแยก

และจิตที่เลือกทำต่างๆ นานา ทำให้ความดีของเราไม่เป็นความดี
ที่บริสุทธิ์ และไม่สำเร็จประโยชน์จริง ทั้งในการขัดเกลาจิตใจ
ภายใน และไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้คนและสังคมอย่างแท้จริง
เพราะเราติดกับดักของอดีต ความยึดมั่นสำคัญตน รวมไปถึง
มานะ การเปรียบเทียบคุณค่าระหว่างบุคคลและผู้รับผล ที่ทำให้
เราเลือกกระทำต่อเขาตามมาตรฐานในใจเราที่ตั้งค่าผิดๆ ไว้
สุดท้ายคือ ทิฏฐิผิผิๆ ที่ฝังใจ ไม่มีโยนิโสมนสิการในการก้าวไป
ในบุญกุศลที่พระพุทธรูปองค์ตรัสสอน ทำให้พลาดจากการสืบสาน
พระราชปณิธานไปอย่างน่าเสียดาย

เนื่องในวาระแห่งวันคล้ายวันเสด็จสวรรคตของพ่อหลวง
ร. ๙ ครบ ๒ ปีนี้ และต่อเนื่องถึงวาระแห่งการสิ้นศักราช ๒๕๖๑
เข้าสู่ศักราช ๒๕๖๒ ในไม่กี่วันที่จะถึงนี้ ชมรมกัลยาณธรรม
จึงขอมอบธรรมบรรณาการที่สูงส่งในคุณค่าแห่งธรรม ทั้งเป็น
การทำความเข้าใจ คุณค่าและความหมายที่ชัดเจนของการเสด็จ
สวรรคต และการทบทวนความทรงจำ ในสัญญาใจแห่งการ
สืบสานพระราชปณิธาน ที่เราทุกคนตั้งมั่นปณิธานน้อมถวาย
บูชาพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพ่อหลวงรัชกาลที่ ๙
จากพระธรรมเทศนาที่คมคายด้วยเนื้อหาธรรม น่าประทับใจ

และสะท้อนความคิดของเราทุกคน ให้ตอบคำถามที่สำคัญกับใจตนเอง และเตรียมตัว เตรียมใจในมรณสติธรรม

หนังสือเล่มนี้ เป็นของขวัญที่ทรงคุณค่าสำหรับรับศักราชใหม่ของลูกหลานไทย ที่ตั้งใจสร้างสิ่งดีงามรอรับศักราชใหม่อย่างสดใส เปี่ยมพลังใจ ภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภารของพระองค์ผู้เสด็จสู่สวรรคาลัย ว่าเราจะทำอะไร ต่อไป อย่างไร ที่เรียกว่า เราได้สืบสานพระราชปณิธานของพระองค์ท่านอย่างจริงจัง และไม่ผิดทิศทาง

ขอขอบคุณศิลปิน "โลกุทายี" ที่กรุณาวาดภาพลายเส้นสีน้ำ ประกอบธรรมะที่งดงามยิ่ง ให้มีความแจ่มชัด ในเนื้อหาและบรรยากาศ ที่จะชวนให้เราทุกคนรู้สึกถึงพลังแห่งความจริงรักภักดี และการสืบต่อทางแห่งความดีตามพระราชปณิธานทางแห่งความเจริญก้าวหน้า ผาสุก ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ท่านทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจตลอดพระชนมชีพของพระองค์ พระบารมียังคงแผ่ไพศาลถึงทุกวันนี้และตลอดไป

กราบอบน้อมในเมตตาของท่านพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ที่เมตตาอนุญาตให้นำเสียงธรรมบรรยายดังกล่าวนี้มา

จัดพิมพ์เป็นหนังสือ ทั้งตรวจทานปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ ขอขอบคุณทีมงานจิตอาสาทุกท่าน ทั้งที่ช่วยถอดเทป ช่วยอ่าน ช่วยจัดรูปเล่ม ด้วยความตระหนักในคุณค่าของความรู้รักสามัคคี ตามคำพ่อสอน ในที่สุด แผนที่ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสืบสานพระราชปณิธานและการบำเพ็ญคุณงามความดี ก็สำเร็จเป็นรูปเล่มงดงาม เพื่อเป็นสื่อแทนทุกดวงใจที่ถวายความจงรักภักดี และน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ และเป็นของขวัญจากใจ ถึงสาธุชนทุกท่าน อย่างมีอรรถประโยชน์คุณค่า

สิ่งที่น่าปลาบปลื้มใจและเป็นกำลังใจให้ทีมงานจิตอาสาของชมรมกัลยาณธรรมอย่างไม่คาดฝัน คือ เมื่อชมรมฯ ได้แจ้งคำริที่จะจัดพิมพ์ธรรมทานเล่มนี้เพื่อน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพ่อหลวงรัชกาลที่ ๙ กับสำนักพิมพ์คุณภาพที่เราเลือกสรรแล้ว ปรากฏว่า **บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด โดยคุณภาสกร และคุณสุนทรียา วงษ์ชนะชัย** แจ้งกลับมาว่า ขอโอกาสมีส่วนร่วมในมหากุศลครั้งนี้โดยไม่คิดราคาเลยสักบาทเดียว เพื่อร่วมใจกันทำความดีถวายพ่อแห่งแผ่นดิน เพื่อช่วยกันแผ่ขยายธรรมแห่งการสืบสานพระราชปณิธานให้กว้างไกล ทั้งยังได้ร่วมสมทบการพิมพ์ เพื่อน้อมถวายอาจริยบูชาแด่ท่านพระอาจารย์

ไพศาล วิสาโล อีกสองพันเล่มด้วย ถึงแม้ว่าจะรู้สึกเกรงใจทางสำนักพิมพ์มาก เพราะจำนวนพิมพ์ครั้งนี้ก็มีใช้น้อย แต่ก็ต้องยอมจำนนในกุศลเจตนาอันมั่นคงของท่านผู้ใจบุญทั้งสอง อย่างมีอาจเอ่ยด้วยคำใดได้ ขอบุญกุศลมหาทานครั้งนี้ จงเป็นปัจจัยแห่งความเจริญรุ่งเรือง มั่นคง แก่สำนักพิมพ์สุภาฯ และผู้ใจบุญทั้งสองท่าน ได้รู้แจ้งในธรรมโดยเร็วพลัน

ในนามชมรมกัลยาณธรรม ขอกราบอนุโมทนา ทุกๆ สายธารแห่งความดี เพื่อหลอมรวมดวงใจสืบสานพระราชปณิธาน แด่พ่อหลวง รัชกาลที่ ๙ และหวังว่า ทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากธรรมอันเป็นของขวัญแห่งพลังใจ ในวาระแห่งการรับศักราชใหม่ ๒๕๖๒ นี้ ทั้งกัน

น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุคมิได้

ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม
๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

เมื่อใดที่เราระลึกถึงน้ำพระทัย
และคุณงามความดีของพระองค์
ก็ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ
ในการทำความดี
และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อประเทศชาติ
ด้วยความวิริยะอุตสาหะ
แม้มีอุปสรรคมากมายเพียงใดก็ตาม
ให้สมกับเป็นพสกนิกรที่ดีของพระองค์

ขอให้เราใช้วันสำคัญอย่างวันนี้
ให้เป็นประโยชน์
ในการกระตุ้นเตือน
ให้เราเห็นสัจธรรมของชีวิต
ขณะเดียวกันก็เตือนให้เราตระหนัก
ถึงปณิธานที่เราพึงมี
ในฐานะที่เป็นพลสกนิกร
ของในหลวงที่เราเคารพ

วันนี้ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ย้อนหลังไป

เมื่อสองปีก่อน เราคงจำความรู้สึกของเราได้
เมื่อได้ทราบข่าวการเสด็จสวรรคตของในหลวง
รัชกาลที่ ๙ ความรู้สึกตอนนั้นเป็นอย่างไร
เชื่อว่าหลายคนจำได้ และความรู้สึกนั้นอาจ
ยังตกค้างอยู่จนถึงวันนี้ แต่นอกจากความรู้สึก
เมื่อสองปีก่อนแล้ว เราจำได้ไหมว่าเราได้
ตั้งปณิธานอะไรไว้บ้าง เมื่อเราได้ทราบถึง

พระราชกรณียกิจต่างๆ ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ หลายคนตั้งปณิธานไว้หลายประการ เพราะเกิดความซาบซึ้งประทับใจในพระองค์ และยังเมื่อทราบถึงการเสด็จสวรรคตของพระองค์ หลายคนก็บอกกับตัวเองว่าจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อเจริญรอยตาม หรือเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์

เรายังทำได้ไหมว่า ตั้งปณิธานอะไร หรือว่าล้มไปแล้ว

เชื่อว่าหลายคนไม่เพียงฟังข่าวเมื่อ ๒ ปีก่อน ด้วยความเศร้าสลด แต่ว่ายังมีความมุ่งมั่นที่จะ

ทำความดีบางอย่าง เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่
พระองค์ และคงไม่ใช่เป็นความดีชั่วครั้งชั่วคราว แต่
เป็นความดีที่จะทำไปตลอด ตราบจนกว่าชีวิตจะหาไม่
ให้สมกับที่ได้เกิดและอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร
ของพระองค์มาเป็นเวลานาน

**แต่บางคนอาจจะลืมไปแล้ว
ว่าได้ตั้งปณิธานอะไรไว้
หรือว่าตั้งปณิธานไว้
แต่ไม่ได้ทำอย่างที่ตั้งเอาไว้**

บางคนอาจจะตั้งปณิธานว่าจะรู้จักสามัคคี เพราะว่า
เป็นสิ่งที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงย้ำอยู่บ่อยๆ รู้จักสามัคคี

มาถึงวันนี้ยังรู้รักสามัคคีกับผู้คนทั้งหลายอยู่หรือเปล่า
อย่างไรว่าแต่คนที่อยู่ไกลเลย คนใกล้ที่บ้านติดกัน ทำงาน
ด้วยกัน หรือแม้แต่คนในบ้านเดียวกัน เรายังรู้รักสามัคคี
ไหม? หรือว่าไม่รู้รักสามัคคีแล้ว เพียงเพราะว่าเขาคิด
ไม่เหมือนเรา เขาคิดต่างจากเรา ไม่ใช่แค่คิดต่างทาง
การเมือง บางทีแค่คิดต่างกันในเรื่องธรรมชาติ เรื่องแนวทาง
การปฏิบัติ หรืออยู่คนละสำนัก ก็ไม่รักไม่สามัคคีกันแล้ว
บางคนไม่รักไม่สามัคคี เพียงเพราะว่าเขากินข้าวแล้ว
ไม่ล้างจาน ปล่อยให้เราล้างจานคนเดียว แค่นี้ก็มากพอ
ที่จะโกรธหรือเกลียดเขา หรือถ้าเป็นคนวัด ก็ไม่รักไม่
สามัคคี เพราะว่าสวดมนต์ไม่พร้อมกัน คนข้างๆ สวดดัง
หรือว่าสวดเสียงสูง บางทีไม่รักไม่สามัคคีกับคนข้างห้อง
เพราะเขาพูดเสียงดังน่ารำคาญ

ถ้าเป็นอย่างนี้ก็ไม่ว่าแล้ว
เพราะว่าถ้าแค่นี้ยังรู้รักสามัคคีกันไม่ได้
แล้วจะไปสมัครสมานสามัคคี
หรือสร้างความกลมเกลียวกับคนอื่น
ที่ไม่รู้จักได้อย่างไร

บางคนอาจตั้งปณิธานว่าจะอุทิศตนหรือ
เสียสละเพื่อประเทศชาติ หรือเพื่อส่วนรวม
เพราะรู้สึกซาบซึ้งประทับใจเมื่อได้เห็นในหลวง
รัชกาลที่ ๙ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ
ต่างๆ อย่างไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก เสด็จไป
ตามถิ่นทุรกันดาร ขึ้นเขา ลงห้วย ตากแดด
ตากฝน ที่ไหนไม่มีถนนก็ทรงเดิน ไม่เว้นแม้แต่

หมู่บ้านชาวเขา ทรงประทับแรมในถิ่นที่ลำบาก ตั้งแต่
เด็กจนโตก็เห็นพระองค์ทรงทำเช่นนี้ต่อเนื่องหลายสิบปี
ก่อนพระชนม์ชีพก็ว่าได้ หลายคนเห็นคลิปวิดีโอ เห็น
รายงานข่าวการอุทิศพระองค์เพื่อพสกนิกร ก็น้ำตาคลอ
ซาบซึ้ง ครึ้งใจ จึงตั้งปณิธานว่า ฉันจะเสียสละ ไม่เห็น
แก่ความเหนื่อยยาก จะทำเพื่อส่วนรวม เพื่อประเทศชาติ

ใครที่ตั้งปณิธานเช่นนี้
วันนี้ควรถามตัวเองว่า ล้มแล้วหรือยัง
หรือทำได้บ้างหรือเปล่า

พูดถึงความเหนื่อยยากของพวกเรา ถ้าเหนื่อยยากเพื่อพระองค์ อาตมาไม่สงสัยเท่าไร เพราะได้เห็นประจักษ์แก่สายตาเมื่อปีที่แล้วว่า ผู้คนทั้งประเทศยอมเหนื่อยยากลำบาก ไม่ว่าบริเวณท้องสนามหลวง รวมทั้งพื้นที่โดยรอบเพื่อส่งเสด็จสู่สวรรคาลัย ไหนจะต้องทนแดด ทนฝน โดยไม่ได้อาบน้ำ ไม่ใช่แค่วันเดียว หลายคนทำติดต่อกันถึงสามวัน เจอทั้งร้อน ทั้งหนาว นอกจากความหิวแล้วยังต้องทนกับความปวด ปวดคอจุกจิก ปวดปัสสาวะ ก็ต้องอดกลั้น เพราะว่าห้องสุขามีน้อยมาก เวลานอนก็ต้องนอนบนพื้นซีเมนต์ ไหนจะเจอยุง ไหนจะโดนน้ำค้าง ผู้คนนับแสน และถ้ารวมถึงจุดต่างๆ ทั่วประเทศก็นับล้าน พร้อมทั้งจะเหนื่อยยากลำบากเพื่อพระองค์ เรื่องนี้อาตมาไม่สงสัยเลยในความเสียสละของพวกเรา

อย่างไรก็ตาม อาตมาไม่แน่ใจว่า พวกเราจะพร้อม
สืบสานพระราชปณิธานของพระองค์หรือเปล่า
โดยเฉพาะในเรื่องการช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติ
ที่ทุกข์ยาก

เรื่องการเสียสละหรือพร้อมจะเหนื่อยยาก
เพื่อบุคคลที่อยู่สูงกว่าตน ที่มีพระคุณกับตน ไม่ใช่
เฉพาะในหลวง แต่รวมถึงพ่อแม่ ครูบาอาจารย์
อาตมาเชื่อว่าคนส่วนใหญ่พร้อมจะทำ และก็ได้ทำ
ไปแล้ว **แต่ว่าการยอมเหนื่อยยากอย่างในหลวง
คือเหนื่อยยากเพื่อพสกนิกร อันนี้เป็นเรื่องยาก
กว่า** ที่พุกอย่างนี้ก็เพราะว่าพสกนิกรทั้งหลาย ถ้า
พุกถึงสถานภาพทางสังคมก็ถือว่าต่ำกว่าพระองค์

มาก การที่คนเราจะยอมเหนื่อยยากเพื่อทำความดี ช่วยเหลือคนที่ต่ำกว่าเรา อันนี้เป็นเรื่องยาก ไม่เหมือน การยอมเหนื่อยยากเพื่อคนที่สูงกว่าเรา เช่น พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ หรือว่าในหลวง อันนี้ทำได้ง่ายกว่า และ พวกเราก็ได้ทำมาแล้ว แต่สิ่งที่พวกเราควรจะทำมากกว่า นั้น ก็คือการเจริญรอยตามพระองค์ คือเสียสละ ความสุขสำราญ หรือยอมเหนื่อยยากเพื่อคนที่ต่ำกว่า พระองค์

อันที่จริง อย่าว่าแต่การยอมเหนื่อยยากเพื่อคนที่ต่ำกว่าเราเลย แค่การยอมเหนื่อยยากหรือช่วยเหลือ คนที่เสมอกับเรา หมายถึงคนที่ป็นราษฎรเหมือนกับ เรา เราทำมากแค่ไหน? เรื่องการยอมเหนื่อยยากเพื่อ

คนที่สูงกว่าเรา อวดมาไม่มีข้อสงสัย เราทำกันได้ แต่การยอมเหนื่อยยากเพื่อคนที่เสมอกับเรา หรือคนที่ต่ำกว่าเรา อวดมาไม่แน่ใจ เพราะมันไม่ง่ายในความรู้สึกของคนส่วนใหญ่

อวดมาสังเกตว่าเคียวนี้ผู้คนส่วนใหญ่พร้อมที่จะทำความดีกับคนที่สูงกว่าตน เช่น ทำอาหารถวายพระ อุปัฏฐาก ช่วยเหลือ หรือรับใช้พระ อันนี้เป็นเรื่องที่เห็นได้ง่าย แต่การทำดีกับคนที่ต่ำกว่าตัว กลับไม่ค่อยสนใจ มีโยมคนหนึ่งเป็นเจ้าของโรงเรียน ชอบทำบุญกับพระ ถวายเงินให้วัดเป็นแสนเป็นล้านได้ง่ายมาก แต่ว่ากับนักเรียนในโรงเรียนของตัว ถ้าใครไม่มีเงินจ่ายค่าเล่าเรียน บางทีก็ไล่ออกเลย ทำไมถึงใจดีกับพระ

แต่ใจร้ายหรือไม่มีน้ำใจกับนักเรียน
หรือคนยากจน นั่นก็เพราะเขามอง
ว่าพระนั้นอยู่สูงกว่าตน แต่นักเรียน
อยู่ต่ำกว่าตน

คนเราจะเป็นคนดีหรือไม่ ไม่ได้
ดูว่าทำดีกับคนที่สูงกว่าเรา แต่ต้อง
ดูว่าทำดีกับคนที่เสมอกับเรา หรือคน
ที่ต่ำกว่าเราหรือไม่ต่างหาก เจ้าของ
โรงงานบางคนทำดีกับพระ ถวาย
เงินให้วัดเป็นล้านๆ บาท แต่กลับกด
ค่าแรงคนงาน สวัสดิการต่างๆ ก็ให้
น้อยเต็มที เพราะอะไร? เพราะว่าเขา

เห็นว่าคนงานต่ำกว่าตัว ทำดีกับคนเหล่านี้ไม่ได้อะไร ไม่เหมือนทำดีกับพระ ทำดีกับพระนี้ได้บุญ หลายคนทำดีกับพระเพราะอยากได้บุญ แต่ถ้าทำกับคนยากคนจน หรือทำกับคนงานได้บุญน้อย ยิ่งเป็นคนต่างชาติ เช่น เขมร พม่า กะเหรี่ยง โรฮิงญา ได้บุญน้อย คังนั้น จึงไม่ทำดีกว่า ยิ่งกับสัตว์เคราะห์จวนด้วยแล้ว ยิ่งไม่ทำเลย เพราะได้บุญน้อย

หลายคนทำความดี ก็เพราะหวังเอาบุญ แล้วเอาบุญไปแลกเป็นโชค เป็นความมั่งมี ซึ่งในที่สุดก็คือเป็นการทำดีเพื่อตัวเอง เมื่อคิดแบบนี้ การทำความดีกับคนที่เสมอกับเราหรือต่ำกว่าเรา หลายคนจึงไม่ค่อยอยากทำ เพราะมันได้บุญน้อย ได้ผลประโยชน์ตอบแทน

กลับมาหน่อย แต่ไม่ใช่สิ่งที่ ในหลวงรัชกาลที่ ๘ ทรง
กระทำให้เราเห็นเป็นแบบอย่าง พระองค์ทรงเสียสละ
ยอมยากลำบากเพื่อพสกนิกรที่ต่ำกว่าพระองค์ พระองค์
ไม่ได้อะไรตอบแทน ได้แต่ความเหนื่อยยาก แต่ทรงทำ
เพราะอะไร ? เพราะว่าทรงสำนึกในคุณธรรม ไม่ใช่แค่
สำนึกในหน้าที่เท่านั้น

ฉะนั้น ถ้าหากเราตั้งใจจะเจริญรอยตาม
หรือสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์
ก็ต้องพร้อมที่จะเหนื่อยยาก
ไม่ใช่เพื่อคนที่สูงกว่าเราก่อน
แต่ควรพร้อมที่จะทำความดีหรือเหนื่อยยาก
เพื่อคนที่เสมอกับเราหรือต่ำกว่าเราด้วย

9103 3 2016

อันที่จริงคำว่า คนที่ต่ำกว่าเรานั้นยังไม่ถูกเท่าไร เพราะแม้ว่าเขาจะเรียนน้อยกว่าเรา มีความรู้ต่ำกว่าเรา มีเงินน้อยกว่าเรา แต่พูดถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์แล้ว เขากับเราก็คู่กัน แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยเรา มักจะมีทัศนคติว่า ใครที่จนกว่าเรา เรียนน้อยกว่าเรา มีความเป็นอยู่ต่ำกว่าเรา หรืออยู่ในบังคับบัญชาของเรา ถือว่าต่ำกว่าเรา คิดแบบนี้ไม่ถูก ต้องมองว่าเขาก็เสมอกับเรา แต่ถึงแม้จะมองว่าเขาต่ำกว่าเรา ก็ควรถือว่าเป็นหน้าที่

และคุณธรรมที่จะต้องช่วยเขา หากว่าเขาประสบทุกข์
หรือมีโอกาสน้อยกว่าเรา

อันนี้แหละคือสิ่งที่ทำได้ยาก การเสียสละ ยอม
เหนื่อยยากเพื่อพระองค์ อาตมาไม่สงสัย พวกเราทำให้
เห็นเป็นประจักษ์แก่สายตากันมากมาย และก็คงจะทำ
ต่อไป แต่ควรจะทำให้มากกว่านั้น โดยถือเอาพระองค์
เป็นแบบอย่างแห่งการเสียสละ ยอมเหนื่อยยากเพื่อคน
ที่เสมอกับเรา หรือมีโอกาสน้อยกว่าเราในทางเศรษฐกิจ
อำนาจ หรือวิชาความรู้ นี่คือนี่สิ่งหนึ่งที่เราควรจะทำ
ด้วยตัวเอง โดยเฉพาะในวาระที่สำคัญเช่นนี้ คือวันคล้าย
วันเสด็จสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ ๘ ใช้วาระเช่นนี้
ทำด้วยตัวเองถึงปณิธานที่ควรกระทำ

อาตมามั่นใจว่าพวกเราอยากทำอะไรๆ ดีมากมาย เมื่อได้คุณลิลิวิดีโอ ฟัง และได้อ่านข่าวสารเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ที่มีการเผยแพร่ในช่วงที่พระองค์เสด็จสวรรคตใหม่ๆ รวมทั้งช่วงที่มีการถวายพระเพลิงพระบรมศพเมื่อปีที่แล้ว อย่าปล่อยให้ความรู้สึกดีๆ หรือความปรารถนาดีๆ เหล่านั้น จางหายไปเมื่อเวลาผ่านไปแค่ปีเดียว ถ้าเรารักในหลวง เราตั้งใจว่าจะยอมเหนื่อยยากเพื่อพระองค์แล้ว ก็ควรตั้งใจยิ่งกว่านั้นด้วย คือจะยอมเหนื่อยยากเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์ โดยเฉพาะการอุทิศตนเพื่อส่วนรวมและประชาชน ในเมื่อนี้เป็นงานที่พระองค์ทรงรัก เป็นงานที่พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายตลอดพระชนม์ชีพ เราซึ่งเป็นพสกนิกรจะไม่สนใจดำเนินรอยตามพระองค์หรือ

เราเคยสงสัยกันบ้างหรือเปล่าว่า พระองค์ทรงทำเช่นนั้นได้อย่างไร

อาตมาเชื่อว่าที่พระองค์ทรงทำเช่นนั้นได้ ก็เพราะพระองค์ทรงตั้งมั่นอยู่ในธรรมะหมวดหนึ่ง คือ **ทศพิธราชธรรม** ซึ่งแปลว่าธรรมของพระราชา ๑๐ ประการ การที่พระองค์ทรงตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม ทำให้พระองค์ทรงมีพลังกำลังและความมุ่งมั่นที่จะอุทิศพระองค์เพื่อพสกนิกร ทศพิธราชธรรม ไม่ได้เหมาะกับพระราชาเท่านั้น ยังเหมาะกับเราคด้วย เพราะว่าเราก็เป็นผู้ปกครองเหมือนกัน ถึงแม้เราไม่ได้ปกครองประเทศ แต่อย่างน้อยเราก็ต้อง**ปกครองตน** เราทุกคนมีหน้าที่ครองตนให้สงบสุขราบรื่น พุทธศาสนามองว่าเราทุกคนมีนครอยู่

กลางใจ ชื่อว่า **จิตตนคร** และเราก็คือผู้ครองนครนั้น
เมื่อเราเป็นผู้ครองนครนั้น เราก็คงต้องมีทศพิธราชธรรม
เหมือนกัน

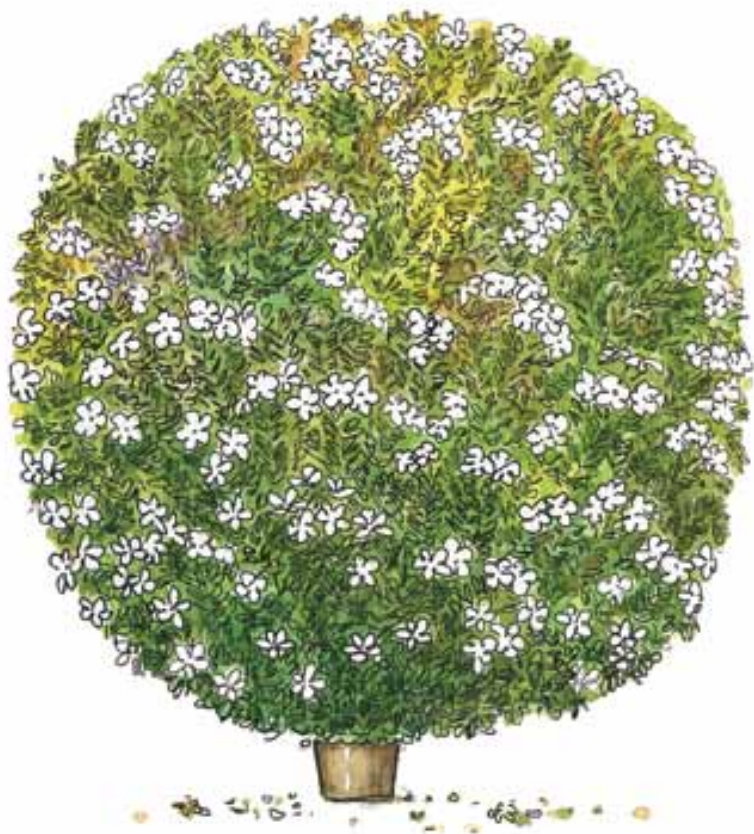
“ทศพิธราชธรรม” มีอะไรบ้าง ?

สองข้อแรกก็เหมือนกับ "บุญกิริยาวัตถุ" สอง
ประการที่เราคุ้นเคยกันดี ข้อแรก คือ **ทาน** หมายถึง
การสละเงิน สิ่งของ หรือแบ่งปันทรัพย์เพื่อช่วยผู้อื่น
ข้อที่สอง คือ **ศีล** หมายถึงความประพฤติที่สุจริต
ไม่เบียดเบียนผู้ใด ข้อที่สาม คือ **บริจาค** ความหมาย
คล้ายกับคำว่า บริจาค แต่ในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงบริจาค
เงิน แต่เป็นการสละความสุขสำราญ ความสบายส่วนตัว

เพื่อสิ่งดีงาม เพื่อส่วนรวม ข้อที่สี่ คือ **อาชชวะ** หมายถึง ความซื่อตรง จริงใจ ไม่หลอกลวง พูดแล้วไม่คืนคำ หรือพูดแล้วต้องทำได้อย่างที่พูด ข้อที่ห้า คือ **มัททวะ** หมายถึงความอ่อนโยน โอบอ้อมอารี รวมถึงความอ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่ถือตน ห้าประการนี้ ถือว่าเป็นธรรมะฝ่ายบวก คือเป็นความดีที่ควรทำหรือมีให้มาก

อีกห้าข้อเป็นธรรมะฝ่ายลบ ฝ่ายลบในที่นี้หมายถึง การป้องกันไม่ให้เกิดบาปหรือกุศลเกิดขึ้นกับตน ทศพิธ-
ราชธรรมจำง่าย ๆ ว่าห้าข้อแรกคือธรรมะฝ่ายบวก เป็น
สิ่งที่ส่งเสริมให้ชีวิตเกิดความสุขความเจริญงอกงาม
อีกห้าข้อคือธรรมะฝ่ายลบ หมายถึงสิ่งที่ป้องกันมิให้
ความทุกข์หรือความเสียหายเกิดขึ้นกับตน มีดังนี้

ข้อที่หก คือ **คปะ** หมายถึงความยับยั้งชั่งใจ หรือข่มใจ ไม่ลุ่มหลงมัวเมาในความสุขสำราญหรือสิ่งปรนเปรอ เพราะว่าถ้าลุ่มหลงแล้วจะทำให้เกียจคร้าน ทำให้ประมาท ละเลยหน้าที่การงาน ข้อที่เจ็ด คือ **ขันติ** หมายถึงความอดทนต่อความเหนื่อยยาก ไม่ท้อถอย แม้ถูกถากถางหรือต่อว่าคำทอ ขันติแตกต่างจากคปะ ตรงที่ว่า คปะ หมายถึงความไม่หวั่นไหวต่อสิ่งเฝ้ายวน ส่วนขันติหมายถึงความไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุ ความยากลำบาก รวมทั้งคำเยาะเย้ยถากถาง ถ้าเรามีคปะและขันติ ไม่ว่าสุขสบายเพียงใด หรือลำบากเพียงใด ก็ยังคง ตั้งมั่นในการทำความดี สิ่งเฝ้ายวนหรือยั่วยุไม่อาจทำให้คลอนแคลนในการทำหน้าที่และบำเพ็ญคุณธรรม ข้อที่แปด คือ **อภิโกธะ** หมายถึงความไม่โกรธ เพราะ

มีขันติ อีกทั้งเห็นโทษของความโกรธว่าก่อผลเสียทั้ง
ต่อตัวเองและผู้อื่น ความไม่โกรธนำไปสู่ข้อที่เก้า คือ
อวิหิงสา หมายถึงความไม่เบียดเบียน ส่วนข้อที่สิบ คือ
อวิโรธนะ หมายถึงความไม่คลาดเคลื่อนจากธรรม นั่นคือ
ตั้งมั่นในธรรม

ข้อสุดท้ายนี้เป็นบทสรุปรวบรวมย่อคของธรรมะเก้าข้อ
ก่อนหน้านั้น นั่นคือความตั้งมั่นในธรรม **ในหลวงรัชกาล
ที่ ๘ ทรงเป็นรูปธรรมของธรรมะทั้ง ๑๐ ประการนี้**
ธรรมทั้งหมดนี้ทำให้พระองค์ทรงมีทั้งความมุ่งมั่น และ
พลังในการอุทิศพระองค์เพื่อพสกนิกร และประเทศชาติ
ถึงแม้เราอาจจะไม่มีความมุ่งมั่นขนาดนั้น แต่ถ้าหากเรา
มีธรรมะ ๑๐ ประการนี้ เราก็จะมีพลังในการทำมาดี

ช่วยเหลือคนที่ทุกข์ยากกว่าเรา การนึกถึงคนอื่นที่ลำบาก
คือแก่นแท้แห่งปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทำให้
พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเกือบตลอด
พระชนม์ชีพโดยไม่เห็นแก่ความยากลำบากหรือความ
เหน็ดเหนื่อย หากเราจะเจริญรอยตามหรือสืบสาน
พระราชปณิธานของพระองค์ ก็ขอให้นึกถึงคนที่ลำบาก
กว่าเรา

เนื่องจากเรามีกำลังน้อย เราจึงไม่จำเป็นต้องนึกถึงคนที่ทุกข์ยากทั้งประเทศ แต่ว่าถ้าเห็นใครที่เดือดร้อนอยู่ตรงหน้า หรือรับรู้ว่ามีใครประสบความทุกข์ยาก เราก็ควรเอื้อมมือเข้าไปช่วยเหลือ ยอมเหนื่อยยาก อันนี้ถือว่าเป็นการเจริญรอยตามหรือสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์ และมันช่วยทำให้เรามีชีวิตที่ผาสุกด้วย การที่คนเราบำเพ็ญธรรมห้าข้อแรก จะทำให้ชีวิตมีความสุขความเจริญก็จริง แต่ว่าคนเราบางครั้งก็ต้องประสบอุปสรรค ดังนั้นจึงควรบำเพ็ญธรรมห้าข้อหลังด้วย เพราะช่วยให้เราสามารถเผชิญกับสิ่งที่มากระทบกระแทก สิ่งที่มาช่วยๆ และเข้ายวน โดยไม่ทุกข์ ไม่เสียผู้เสียคน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สามารถตั้งมั่นในธรรมได้

ฉะนั้น ถ้าเรานึกถึงในหลวงรัชกาลที่ ๙ ก็ขอให้นึกถึงธรรมะ ๑๐ ประการนี้ เพื่อนำมาเป็นเครื่องกำกับชีวิตของเราให้เป็นไปในทางที่ตรงมา ทั้งบำเพ็ญประโยชน์ท่านและประโยชน์คน คือช่วยผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยาก ขณะเดียวกันก็รักษาคนไม่ให้ทุกข์ ไม่มีความเคียดแค้นร้อนใจ

วันนี้นอกจากเป็นวันที่เราควรระลึกนึกถึงปณิธานที่ตั้งไว้กับตัวเองเมื่อสองปีที่แล้ว ยังควรเป็นโอกาสที่เราจะระลึกถึง สัจธรรมหรือความจริงที่สำคัญประการหนึ่ง นั่นก็คือความตายเป็นธรรมดาของทุกชีวิต ความตายหรือการเสด็จสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ถือว่าเป็นการตายที่ยิ่งใหญ่มาก ที่เราไม่ควรเพียงแค่นั่งเทียนใจ

หรือโศกเศร้าเสียใจเท่านั้น ถ้าเราแค่สะเทือนใจหรือ
โศกเศร้าเสียใจ มันยังไม่พอ

แต่ควรเปิดใจให้เราได้เห็นสังขรณ์ด้วยว่า ความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหนีพ้น

แม้แต่ผู้ยิ่งใหญ่หรือบุคคลที่มีความสำคัญอย่างเช่น
ในหลวงรัชกาลที่ ๙ พระองค์ก็ต้องมีวันที่จะต้องจาก
โลกนี้ไป เราเองก็เช่นกัน เมื่อระลึกถึงการเสด็จสวรรคต
ของพระองค์แล้ว ก็ขอให้โน้มเข้ามาใส่ตัวด้วยว่าสักวัน
หนึ่งเราก็จะต้องตายเช่นกัน

ที่จริงควรระลึกต่อไปด้วยว่า ไม่ใช่เราเท่านั้นที่จะตาย คนที่เรารักก็จะต้องตายเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ สามิภรรยา พี่น้อง มิตรสหาย หรือลูกหลานของเรา บางคนอาจตายก่อนเราด้วยซ้ำ ที่ตายหลังเรา ก็จะมีอีกนับไม่ถ้วน หากตายหลังเรา เราก็ไม่รู้สึกรู้สียงอะไร แต่เขาอาจตายก่อนเราก็ได้ ถ้าเราไม่ระลึกถึงความจริงข้อนี้ เราก็จะทุกข์มาก

ย้อนหลังไปหลายปีก่อนหน้านี้ ผู้คนเป็นอันมาก ทั้งๆ ที่รู้ว่าในหลวงรัชกาลที่ ๘ ทรงพระชนมชีพ แต่ก็ยังไม่พยายาม ยอมรับ ว่าสุคตภัยแล้วพระองค์ก็ต้องเสด็จสวรรคต เวลาจะพูดเรื่องนี้ หลายคนรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องไม่ดี พูดไม่ได้ บางคนไม่ยอมแม้แต่จะคิดด้วยซ้ำ เพราะ

ยอมรับไม่ได้ว่าในหลวงที่เราเคารพนับถือ สักวันหนึ่งจะต้องละจากโลกนี้ไป การไม่ยอมรับความจริงข้อนี้ทำให้หลายคนทำใจไม่ได้เมื่อทราบข่าวว่าพระองค์เสด็จสวรรคต ทั้งๆ ที่ควรจะรู้ว่าวันนั้นต้องมาถึง แต่หลายคนไม่ยอมรับ ไม่พยายามนึกถึงด้วยซ้ำ แล้วเป็นอย่างไร พอความจริงเกิดขึ้น ก็โศกเศร้าคร่ำครวญเป็นอย่างยิ่ง

จะคิดง่าถ้าเรายอมรับตั้งแต่เนิ่นๆ ว่าความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหนีพ้น อย่างในบทสวดที่ชื่อว่า**อภินห-ปัจจุเวกขณ์** ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า เรามีความแก่เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้ เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้ เรามีความตายเป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความตายไปไม่ได้

เราจักต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งหลาย คำว่าของรักของชอบใจนี้ รวมทั้งคนที่เรารักและเคารพ ด้วย เช่น พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ คู่ครอง และลูกหลาน

คนที่เรารักและเคารพทั้งหลาย สู้ตายก็จะต้องตายกันทุกคน ดังนั้นจึงควรยอมรับและนึกถึงเอาไว้บ้าง เพราะว่าเมื่อวันนั้นมาถึงจริงๆ เราจะได้ไม่โศกเศร้ารำไร รำพันจนหมกเนื้อหมกตัว ขอให้วันสำคัญอย่างวันนี้ เป็นเครื่องเตือนใจเรา ให้ระลึกถึงสัจธรรมของชีวิตว่า คนที่เรารัก คนที่เราเคารพ สักวันหนึ่งก็ต้องตายจากไป อยู่ที่ว่าจะตายก่อนเราหรือตายหลังเราเท่านั้น รวมทั้งตัวเราเอง ก็ต้องตายด้วย

การระลึกลับแบบนี้ไม่ใช่เป็นการแข่ง แต่เป็นการ
กระตุ้นเตือน ให้เราเร่งทำสิ่งดีๆ ที่ควรทำกับท่านเหล่านั้น
รวมทั้งเร่งทำสิ่งดีๆ ที่ควรทำให้กับตัวเราด้วย เช่น
การทำบุญกุศล การละเว้นความชั่ว การฝึกจิตใจให้รู้จัก
ปล่อยวาง รวมทั้งการฝึกใจให้พร้อมเผชิญกับความตาย
ของคนเหล่านั้น

ฝึกเอาไว้ ระลึกเอาไว้

เพื่อเตรียมใจให้พร้อมเผชิญกับความจริง
และเมื่อถึงวันที่เราต้องตาย ก็จะได้ไม่ทรมาน
ไม่กระสับกระส่าย ไม่ปฏิเสธ ไม่ผัดผ่อนความตาย
กลับเต็มใจและพร้อมที่จะตาย
เพราะว่าเราได้เตรียมมาดีแล้ว

ขอให้เราใช้วันสำคัญอย่างวันนี้ให้เป็นประโยชน์ ในการกระตุ้นเตือนให้เราเห็นสังขารของชีวิต ขณะเดียวกันก็เตือนให้เราตระหนักถึงปณิธานที่เราพึงมี ในฐานะที่เป็นพสกนิกรของในหลวงที่เราเคารพ ถ้าเราไม่ทำเช่นนี้ วันแบบนี้ก็มีประโยชน์กับเราน้อย ก็เป็นเพียงแค่วันที่เราเศร้าโศกสักพัก เสร็จแล้วเราก็กลับไปใช้ชีวิตเหมือนเดิม หลงในความสุขเหมือนเดิม หรือว่าเพลินในชีวิตอย่างที่เคยทำ โดยไม่ได้ทำให้ชีวิตเรามีความเจริญงอกงามมากขึ้น หรือทำให้ชีวิตมีคุณค่าด้วยการทำความดี ทั้งประโยชน์ท่าน และประโยชน์ตน ให้ถึงพร้อม

สืบสาน
พระราชปณิธาน
พระไพศาล วิสาโล

: www.visalo.org
: Facebook : พระไพศาล วิสาโล
: Facebook : Phra Paisal Visalo
: Facebook : วัดป่าสุคะโต

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๓๘๕

สัพพทานัง อัมมทานัง ชินาคี

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ธันวาคม ๒๕๖๑ จำนวนพิมพ์ ๘,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๘๐ โทรศัพท์ ๐-๒๘๐๒-๘๗๕๓ และ ๐-๒๘๐๒-๘๖๒๔

ภาพปก/ภาพประกอบ โลลुทายี

ออกแบบ คนข้างหลัง **พิสูจน์อักษร** ทีมงานกัลยาณธรรม

อนุเคราะห์การพิมพ์โดย บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด โทร. ๐-๒๔๓๕-๘๕๓๐

www.kanlayanatam.com

Facebook : kanlayanatam

การนึกถึงคนอื่นที่ลำบาก
คือแก่นแท้แห่งปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ ๙
ทำให้พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ
เกือบตลอดพระชนม์ชีพ
โดยไม่เห็นแก่ความยากลำบากหรือความเหน็ดเหนื่อย
หากเราจะเจริญรอยตาม
หรือสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์
ก็ขอให้นึกถึงคนที่ลำบากกว่าเรา

www.kanlayanatam.com
Facebook : kanlayanatam